

3. Beleidsverslag

3.1 Inleiding

Inmiddels leven we meer dan 2 jaar met het coronavirus in ons midden. Het is normaal geworden om dagelijks op de hoogte te zijn van de besmettingscijfers. Iedereen heeft in 2021 te maken gehad met de genomen maatregelen om het virus te beheersen. Daarbij vraagt de bestrijding van het virus al heel lang heel veel van mensen. Daarbij worden mensen, jong én oud, nog steeds ziek van het coronavirus. Zeker wanneer zij geen vaccinatie hebben gehad, kunnen ze in het ziekenhuis of zelfs op de IC terecht komen. Naast het feit dat dit voor de getroffen personen zelf ernstig is, geeft dit enorme druk op de zorg in de ziekenhuizen en verpleeghuizen en ook bij spoedeisende hulp, huisartsen, wijkverpleging en zorg thuis.

Bij de genomen maatregelen van het afgelopen jaar heeft het kabinet vier doelen meegenomen: (1) een acceptabele belastbaarheid van de zorg, (2) het beschermen van kwetsbare mensen in de samenleving, (3) zicht houden op en inzicht hebben in de verspreiding van het virus en (4) het sociaal-maatschappelijk perspectief gericht op beperken van economische en maatschappelijke schade.

In dit beleidsverslag presenteren we de resultaten die in 2021 door het vorige (demissionaire) kabinet zijn behaald. Het beleidsverslag staat in het teken van de coronacrisis (hoofdstuk 1), preventie en publieke gezondheid (hoofdstuk 2), juiste zorg op de juiste plek (hoofdstuk 3) en naar een sterker sociaal domein (hoofdstuk 4).

3.2 Corona

VWS heeft samen met de zorgsector in 2021 alles op alles gezet om de verspreiding van het virus zoveel mogelijk te beheersen en mensen zoveel mogelijk te beschermen. In de bestrijding van COVID-19 zijn daarvoor diverse maatregelen met bijbehorende instrumenten ontwikkeld. De belangrijkste betreffen het testen en traceren van het virus en het beschermen van mensen door middel van vaccinatie.

3.2.1 Vaccinatiecampagne en booster

In 2021 heeft VWS vol ingezet op het vaccineren van de bevolking tegen het coronavirus, om zoveel mogelijk te voorkomen dat mensen ernstig ziek worden of komen te overlijden. Hiermee zijn we samen met de GGD, RIVM en diverse zorgaanbieders gestart met de eerste prik op 6 januari 2021. De eerste miljoen prikken waren gezet op 23 februari, waarna het priktempo flink is opgevoerd, onder meer omdat meer vaccins beschikbaar kwamen. Over heel 2021 zijn er zo'n 29,5 miljoen prikken¹ gezet. Dat betekent dat er in 2021 in totaal zo'n 12,9 miljoen mensen volledig gevaccineerd zijn en nog eens een half miljoen mensen gedeeltelijk zijn gevaccineerd. Dit resulteerde in een vaccinatiegraad van circa 85% eind 2021².

Vanaf 18 november 2021 is gestart met de zogeheten booster-prik om de beschermende werking van het vaccin, dat na loop van tijd afneemt, te verhogen. In de strijd tegen het virus zien we dat vaccineren en het zetten van een boosterprik enorm effectief zijn tegen ziekenhuis- en IC-opname³. Daarom is het van belang dat zoveel mogelijk mensen zich (volledig) laten vaccineren. In 2021 is door diverse (media)campagnes gepoogd het percentage gevaccineerde zo hoog mogelijk te krijgen. Zo zijn er rond de eerste en tweede vaccinatie tv-spotjes geweest. Om twijfelaars over de streep te trekken, zijn ook lokaal campagnes ingezet⁴, bijvoorbeeld in wijken waar de vaccinatiegraad achter bleef op het gemiddelde. Ook het geven van persconferenties is onderdeel van deze strategie. Deze campagnes en persconferenties zijn ook beschikbaar gesteld in vele andere talen om een zo groot mogelijk groep mensen te bereiken.

3.2.2 Testen en traceren

Naast het vaccineren is in 2021 ook het traceren van het virus en de verspreiding te monitoren een groot onderdeel in de strijd tegen het virus. Het testbeleid heeft twee doelstellingen:

1. Testen om het virus op te sporen en te bestrijden (spoor 1);
2. Testen ten behoeve van het verkrijgen van een coronatoegangsbewijs (spoor 2).

¹ Bron: RIVM via: [Vaccinaties | Coronadashboard | Rijksoverheid.nl](#). Cijfers t/m 2 januari 2022.

² Pm bron.

³ Bron: RIVM: via: [VE update 19-01-2022 \(rivm.nl\)](#)

⁴ Voorbeeld en bron toevoegen.

Op spoor 2 zal in paragraaf 3.2.4 verder worden ingegaan. Om het virus op te sporen zijn er in 2021 PM aantal testen afgenomen en heeft het RIVM in totaal meer dan 2,3 miljoen positieve tests geregistreerd⁵. Deze positieve testen zijn ons zicht op de verspreiding van het virus geweest gedurende 2021. Met deze informatie kan bijvoorbeeld het reproductiegetal opgesteld worden en weten we welke varianten aanwezig zijn in Nederland en voor welke percentages. Al deze informatie is essentieel om beleidsmatige keuzes te maken in het bestrijden van het virus.

Naast het testen is er ook gebruik gemaakt van bron- en contactonderzoek (BCO) in 2021. De 25 GGD'en in ons land voeren dit BCO uit. Dit onderzoek zorgt ervoor dat we (mogelijk) besmette personen zo snel mogelijk opsporen om te voorkomen dat zij anderen besmetten. Op 18 juni 2021 is er medegedeeld dat na advies van het OMT er gewerkt wordt met een standaard en uitgebreid BCO⁶. Bij een standaard BCO informeert de GGD de huisgenoten van de besmet geraakte persoon, bij een uitgebreid BCO informeert de GGD ook de overige nauwe contacten en niet nauwe contacten over de besmetting in hun omgeving. Er zijn enkele criteria voor het uitvoeren van een uitgebreid BCO, aangezien deze vorm meer tijd kost. Hierbij moet gedacht worden aan een taalbarrière van de besmette persoon of deze persoon bevindt zich in een omgeving met een (verwachte) lage vaccinatiegraad/immunitet. Deze twee vormen worden het 'BCO op maat' genoemd en is in 2021 gebruikt om met de stijgende vaccinatiegraad rekening te houden. Dit houdt in dat veel mensen beschermd zijn en overdracht van het virus moeilijker is, daardoor is niet altijd een uitgebreid BCO nodig. Door deze aanpassing is complexer en gericht BCO uitgevoerd op plaatsen waar contacten niet beschermd zijn doormiddel van vaccinatie of immunitet.

Het testbeleid houdt sinds 3 december 2021 in dat mensen met milde klachten ervoor kunnen kiezen om ofwel direct naar de GGD-teststraat te gaan ofwel eerst een zelftest te doen. Voor deze tijd was het beleid erop gericht mensen meer zekerheid te bieden als zij ergens naartoe gaan of gasten ontvangen. Hiervoor hebben alle huishoudens in 2021 een brief gehad voor het bestellen van 2 gratis zelftesten, dit was mogelijk tot 1 oktober 2021. PM miljoen huishoudens hebben gebruik gemaakt van dit aanbod en de zelftesten besteld⁷.

3.2.3 Zorgcapaciteit/inhaalzorg

Afgelopen jaar hebben we wederom periodes gezien waarin hoge aantallen COVID-patiënten zorg behoeften. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) geeft aan dat er vooral in de week van 26 april momenten zijn geweest waarop de situatie zeer nijpend was. Door grote inspanningen van het LCPS (Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding) en intensieve contacten tussen bestuurders en artsen in verschillende regio's konden de meest dringende knelpunten wel tijdig worden opgelost. Het Landelijk Netwerk Acute Zorg (LNAZ) laat eind 2021 weten dat er voor de winter van 2021/2022 verantwoord opgeschaald kan worden naar 1350 IC-bedden⁸.

In 2021 is de ruimte die ontstond door een lagere COVID-bezetting in de ziekenhuizen direct ingezet voor uitbreiding van de reguliere zorg. Zo zijn wachtlijsten verkort en daarmee toegangstijden weer genormaliseerd. De gehele (acute) zorgketen heeft zich hiervoor ingezet waarbij de intensieve en versterkte samenwerking in het ROAZ (Regionaal Overleg Acute Zorgketen) en het LNAZ van grote waarde is gebleken⁹.

3.2.4 Coronatoegangsbewijs en digitale ondersteuning coronacrisis

Het doel van coronatoegangsbewijzen (CTB) is om eerder, meer mogelijk te maken of sectoren langer open te houden. Na de besmettingspiek als gevolg van de versoepelingen en een brede inzet van het CTB in juli 2021, is nogmaals bevestigd dat het CTB geen absolute veiligheid kan garanderen. Ondanks dat mensen gevaccineerd, genezen of getest zijn, zullen er altijd resterende risico's op transmissie van het virus zijn. Wel is het met de inzet van het CTB mogelijk om een veiligere setting te organiseren dan zonder de inzet van het CTB het geval zou zijn.

In 2021 zijn er voor spoor 2 van het testbeleid (ten behoeve van het krijgen van een CTB) zo'n 7 miljoen testen afgenomen¹⁰. Deze tests zijn uitgevoerd voor het programma Testen voor Toegang, om zo verantwoord sociale activiteiten te organiseren.

⁵ Bron: RIVM: via: [Cijferverantwoording | Coronadashboard | Rijksoverheid.nl](#)

⁶ Bron: [BCO bij een toenemende vaccinatiegraad | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

⁷ Pm bron

⁸ Bron: LNAZ: via: [\[Organisatie\] \(lnaz.nl\)](#)

⁹ Bron: LNAZ: via: [\[Organisatie\] \(lnaz.nl\)](#)

¹⁰ Bron: SON: via: [In 2021 meer dan 7 miljoen bezoekers dankzij Testen voor Toegang - Stichting Open Nederland](#)

Digitale ondersteuning heeft in 2021 wederom een belangrijke bijdrage geleverd aan de bestrijding van de pandemie. Zo helpt CoronaMelder om de verspreiding van het virus tegen te gaan en zorgt CoronaCheck dat mensen op basis van een test-, vaccinatie- of herstellbewijs verantwoord toegang kunnen krijgen tot bijvoorbeeld locaties en evenementen of naar het buitenland kunnen reizen. Om het bron- en contactonderzoek bij de GGD te ondersteunen, is daarnaast de digitale oplossing GGD-Contact ontwikkeld, welke dit jaar bij alle GGD'en in gebruik genomen is.

In 2021 zijn tot slot kosten gemaakt voor de inzet en open source ontwikkeling van de Kwetsbaarheden Analyse Tool (KAT) die wordt gebruikt voor de monitoring van dreigingen en kwetsbaarheden in de systemen en omgevingen die VWS zelf ontwikkeld heeft, zoals hierboven benoemd. In ditzelfde kader is ook een expertteam aangesteld dat de GGD ondersteunt bij privacy en informatiebeveiliging naar aanleiding van het datalek eerder dit jaar, en is er een 'Red Team' aanpak opgezet om de digitale verdediging te testen en daarmee de privacy en informatiebeveiliging te verbeteren.

3.2.5 Pandemische paraatheid

Door de coronacrisis hebben we ingezien dat we beter voorbereid moeten zijn op onbekende dreigingen voor de volksgezondheid: onze pandemische paraatheid moet beter. We hebben geleerd dat samenwerking binnen het zorgstelsel essentieel is in crisistijd, maar ook is sturing vanuit de overheid onmisbaar gebleken. Om een stap te maken met het verbeteren van pandemische paraatheid heeft het vorige kabinet in totaal circa 8 miljoen beschikbaar gesteld in 2021 (22 miljoen in 2022 en 13 miljoen structureel). Onderdeel van de eerste stap is ook het opbouwen van de nationale zorgreserve, een duurzaam bestand van zorgprofessionals die kunnen inspringen in tijden van crisis. Inmiddels zijn er 1.380 actieve zorgreservisten geregistreerd bij de stichting Extra Zorg Samen¹¹. Het nieuwe kabinet werkt in 2022 verder aan het versterken van de pandemische paraatheid. Het heeft hiervoor 300 miljoen euro structureel gereserveerd in het Regeerakkoord.

3.2.6 meerkostenregelingen

Om ervoor te zorgen dat zorgaanbieders zich zo goed mogelijk kunnen richten op het bestrijden van het coronavirus en het leveren van veilige en verantwoorde zorg, zijn er onder andere in de Wet langdurige zorg, met ingang van 1 maart 2020 maatregelen getroffen. De maatregelen uit 2020 zijn in overleg met de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), het Zorginstituut Nederland en Zorgverzekeraars Nederland verlengd in 2021 en waar nodig aangepast aan de ontwikkelingen van de pandemie. Zorgaanbieders kwamen in aanmerking voor een vergoeding van extra kosten als gevolg van corona en is er een compensatie mogelijk voor doorlopende kosten voor geleverde zorg. De genoemde maatregelen hebben bijgedragen om financiële onzekerheid door corona bij zorgaanbieders te beperken, de continuïteit van zorg op de korte termijn te garanderen en de continuïteit van zorg op langere termijn te borgen.

3.2.7 Arbeidsmarkt

De coronacrisis heeft eens te meer laten zien hoe belangrijk de inzet, kwaliteit en betrokkenheid van zorgprofessionals is. In vervolg op de zorgbonus ad € 1.000,- in 2020, is in maart 2021 ook voor pgb-budgethouders de mogelijkheid geboden een bonus bij de SVB aan te vragen voor pgb-zorgverleners die rechtstreeks (zonder tussenkomst zorgaanbieder) voor hen werkzaam zijn. Hierdoor hebben 16.055 pgb-zorgverleners de bonus 2020 kunnen ontvangen. Daarnaast konden zorgaanbieders en budgethouders in 2021 opnieuw een aanvraag doen voor een zorgbonus. Deze bedraagt netto €384,71, op basis van een verdeling van het budget van €720 mln onder het totaal van de ruim 1 miljoen zorgverleners (om precies te zijn: 1.042.071 zorgverleners) voor wie de bonusaanvraag is goedgekeurd.

In 2021 is VWS praktische ondersteuning blijven aan het veld bij de arbeidsmarktgevolgen van COVID-19. Het gaat onder meer om:

1. Voor het opschalen van de IC-capaciteit is onder meer versneld ingezet op de opleiding Basis Acute Zorg (BAZ). Na deze opleiding duurt 6 maanden van kan iemand worden ingezet voor verschillende taken binnen het acute cluster, onder andere op een IC. In 2021 zijn er 503 verpleegkundigen ingestroomd in de BAZ-opleiding en 365 verpleegkundigen ingestroomd in de opleiding tot IC verpleegkundige. Dit maakt een totaal van 868 verpleegkundigen die in opleiding zijn en op termijn mogelijk op de IC kunnen worden ingezet t.o.v. 540 in 2020 en 441 in 2019.¹²
2. Daarnaast is met verschillende crisismaatregelen ingezet op het tijdelijk vergroten en het verbeteren van de doorstroom van de zorgcapaciteit in de keten. Zo konden via Extra handen voor de zorg - een initiatief van onder andere de werkgevers en VWS - (voormalig)

¹¹ PM bron

¹² Bron CZO ([Instroom- en uitstroom cijfers \(CZO-stats\) | CZO](#))

zorgprofessionals worden gematcht om tijdelijk bij te springen in de zorg. Uiteindelijk zijn er dit jaar ca. 1.800 zorgprofessionals via Extra Handen voor de Zorg aan de slag gegaan bij zorgorganisaties in nood.

3. In 2020 is gestart met de Nationale Zorgklas; een leeromgeving waar mensen zonder zorgachtergrond worden opgeleid of worden bijgeschoold om te gaan werken in de zorg. Door de Nationale Zorgklas zijn in 2021 3280 mensen opgeleid voor ondersteunende taken en zijn ruim 1700 mensen gestart met opleidingen die leiden tot certificaten op MBO-niveau, waarmee zij duurzaam kunnen instromen in de zorg.
4. Via de subsidieregeling Coronabanen is voor 7302 mensen subsidie verstrekt aan zorgorganisaties, voor ondersteunende functies die zorgprofessionals ontlasten. Zorgorganisaties maakten daarbij het meest gebruik van de volgende types coronabanen: ondersteuner zorgmedewerker, welzijnsassistent en zorgbuddy.